

*Този **Пътеводител** е разработен в рамките на проекта “ SustainABLE - Нови и устойчиви методи за работа в дигиталната ера”. SustainABLE е съвместна инициатива на Бизнес информационен и консултантски център – Сандански, в партньорство с организации от Република Северна Македония - Център за климатични промени (Гевгелия) и НПО “Геосфера” (Битоля). SustainABLE се финансира от Националната агенция за Европейски образователни програми и мобилност в Република Северна Македония чрез програма “Еразъм+” на Европейския съюз.*

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито EACEA..

Съдържание

Въведение	4
Какво представляват устойчивите практики на работното място?	4
Проект SustainABLE	4
Принос към целите за устойчиво развитие на ООН	5
Пътеводител за устойчиви методи и практики на работното място	6
Управление на отпадъците	7
<i>Как да подобрите и оптимизирате практиките за управление на отпадъците?</i>	<i>8</i>
Енергийна ефективност и ВЕИ	9
<i>Как да подобрите и оптимизирате практиките за енергийна ефективност?</i>	<i>10</i>
Ресурсна ефективност	11
<i>Как да оптимизирате практиките по отношение на ресурсната ефективност?</i>	<i>12</i>
Устойчив транспорт	13
<i>Как да внедрим практики за устойчив транспорт?</i>	<i>14</i>
Работа от разстояние	15
<i>Как да подобрим практиките за работа от разстояние?</i>	<i>16</i>
Виртуални или хибридни срещи и събития	17
<i>Как да подобрим практиките за провеждане на виртуални или хибридни срещи и събития?</i>	<i>18</i>
Устойчива храна	19
<i>Как да подобрим и променим практиките по организирането на изхранването?</i>	<i>20</i>

Въведение

Какво представляват устойчивите практики на работното място?

Устойчивите практики на работното място са набор от стратегии, които неправителствените организации (НПО) могат да прилагат, за да оптимизират използването на ресурси, да намалят своя въглероден отпечатък и да сведат до минимум отрицателните въздействия върху околната среда.

В днешния динамичен свят акцентът върху устойчивостта придобива все по-голямо значение. Прилагането на устойчиви практики предлага множество предимства, включително намаляване на въздействието върху околната среда, минимизиране на въглеродния отпечатък и не на последно място даване на вдъхновяващ пример за други организации или групи от хора. В допълнение към екологичните ползи, внедряването на устойчиви работни практики носи дългосрочни финансови ползи за НПО чрез оптимизиране на използването на енергията и ресурсите, което в дългосрочен план води до значителни икономии на разходи. Възприемането на устойчиви работни практики подобрява имиджа на организацията, представяйки я като екологично осъзната и социално отговорна, което подобрява репутацията ѝ сред заинтересованите страни и партньорите. Тази положителна репутация привлича поддръжници и донори, които ценят подобни политики, като всичко това допринася за привличане на нови партньори и разширяване на съществуващите професионални мрежи на организацията.

За проекта

Основната цел, която си поставя проект SustainABLE е да допринесе за промяна на поведението на служителите на малки неправителствени и граждански организации чрез развитието на ключови умения за прилагане на устойчиви практики на работното място, базирани на ключовите принципи за устойчивост (напр. кръгова икономика, енергийна ефективност, устойчива храна и мобилност, дистанционна работа и др.).

Принос към целите за устойчиво развитие на ООН¹

Целите и дейностите на **SustainABLE** са разработени в синхрон с **целите за устойчиво развитие на ООН**. Като се придържа към определените цели и показатели за всяка цел, проектът предоставя възможност за принос към постигането на няколко от тези цели, както следва:

- 4 КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ
- 7 ДОСТЪПНА И ВЪЗОБНОВЯЕМА ЕНЕРГИЯ
- 8 СИГУРНА РАБОТА И ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗСТЕЖ
- 12 ОТГОВОРНО ПОТРЕБЛЕНИЕ И ПРОИЗВОДСТВО
- 13 БОРБА С КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

Дейностите, част от работната програма на проекта, са планирани в съответствие с глобалните усилия за постигане на устойчивост и подкрепят целите на Европейския съюз за намаляване на замърсяването и емисиите на парникови газове.

¹ <https://www.eca.europa.eu/bg/sustainable-development-goals>

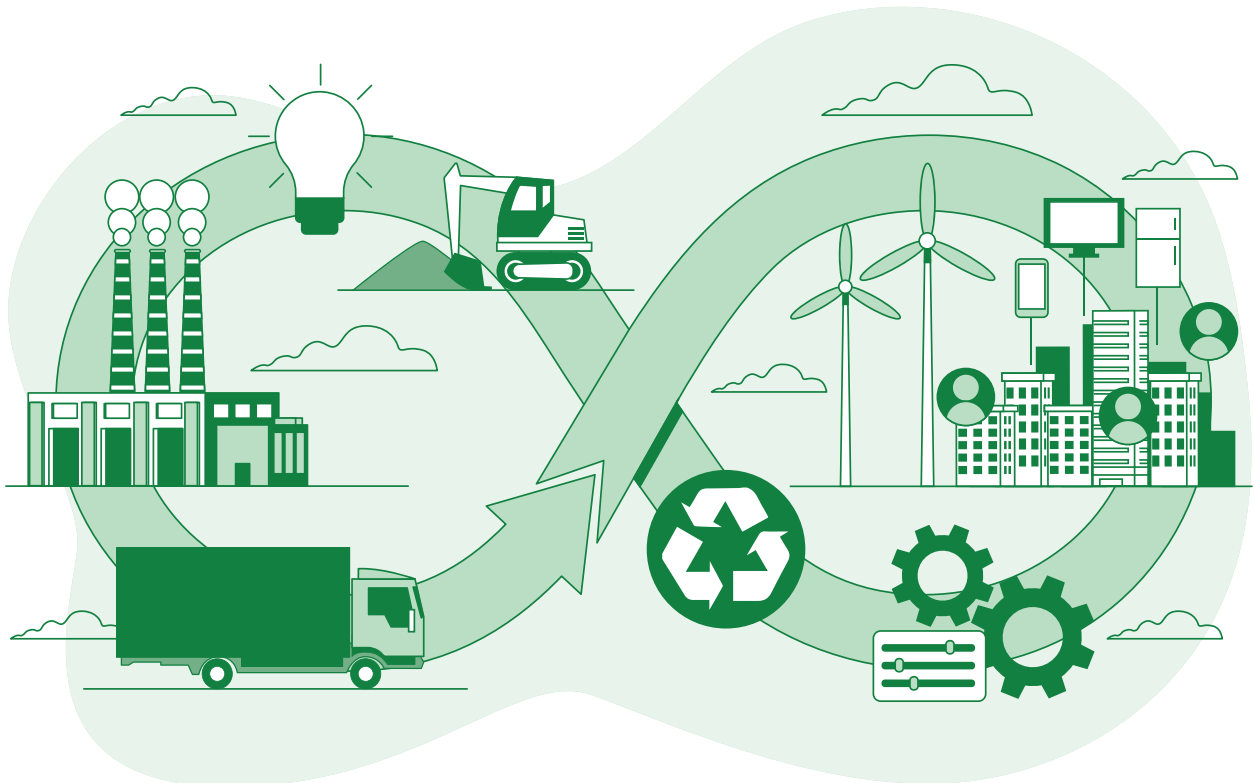

Пътеводител за устойчиви методи и практики на работното място

Този Пътеводител е част от усилията на проекта, насочени към повишаване на информираността и насърчаване на усилията за постигане на устойчивост, както и към пряко включване в тези процеси на различни целеви групи и заинтересовани страни. Този документ е подходящ за представители на граждански организации, обучители, лидери на общности и други заинтересовани страни, които работят за или в подкрепа на гражданския сектор.

За да отговори на специфичните нужди и предизвикателства, пред които са изправени неправителствените организации (НПО) и структурите на гражданското общество (СГО), беше проведено проучване за оценка на готовността и текущото състояние на тези организации по отношение на устойчивите практики. Резултатите от това изследване служат като основа за разработването на настоящия Пътеводител и допълнително Ръководство за внедряване на устойчиви практики на работното място. В съответствие с резултатите от това изследване се гарантира, че конкретните мерки и практическите решения, включени в този Пътеводител и Ръководството, са планирани с цел овластяване на организациите и подобряване на техните знания и умения за прилагането на устойчиви практики на работното място, а също и с цел насърчаване на положителната промяна към екологична отговорност и дългосрочна устойчивост на организациите.

Целта на този Пътеводител е да предостави насоки на организациите за това как да интегрират целите и стратегиите, свързани с устойчивостта на работното място. В следващия раздел на този документ са представени конкретни мерки за прилагане на устойчиви работни практики. Тези практики покриват различни аспекти на устойчивостта, обхващащи категории като управление на отпадъците, енергийна ефективност, ефективно използване/съхраняване на ресурсите, устойчив транспорт, дистанционна работа, виртуални/хибридни срещи и събития и устойчиви практики за хранене. За всеки от тези раздели ще откриете изпълними стъпки за интегрирането им на работното място, както и информация за очакваните срокове, свързаните разходи и степента на трудност, свързана с въвеждането на тези практики.

Управление на отпадъците

В световен мащаб всяка година се генерират над 2 милиарда тона твърди битови отпадъци, а само около 16% от тях се рециклират, което води до широкообхватно депониране и замърсяване на околната среда.

Рециклирането на един тон хартия води до значително положително въздействие върху околната среда, тъй като помага за запазване на природните ресурси. Този процес може да спаси приблизително 17 дървета и да спести приблизително 26 900 литра вода и 1435 литра петрол.

Как да подобрите и оптимизирате практиките за управление на отпадъците?

- **Мярка: Въвеждане на програма за разделно събиране на отпадъците и рециклиране**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна до умерена
  - **Разходи:** Ниски (кошчета за рециклиране и разделно събиране, образователни материали).
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Обучение на служителите, партньорства за рециклиране

- **Мярка: Мотивиране на служителите да намалят до минимум пластмасовите изделия за еднократна употреба и да избират алтернативи за многократна употреба, като бутилки за вода и чаши за кафе.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна
  - **Разходи:** Ниски (стимули за закупуването на бутилки/чаши за многократна употреба)
  - **Период за изпълнение:** Краткосрочен.
  - **Други изисквания:** Обучение и информираност на служителите

- **Мярка: Осъществяване на партньорства с местни компании и организации за рециклиране и управление на отпадъците.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна
  - **Разходи:** Ниски / Средни (сключване на договори)
  - **Период за изпълнение:** Краткосрочен.
  - **Други изисквания:** Проучване на местни съоръжения и договори

- **Мярка: Въвеждане на програма за компостиране на органичните отпадъци, генерирани в офиса.**
  - **Трудност на изпълнението:** Средна
  - **Разходи:** Средни (закупуване на контейнери за компостиране, обучение)
  - **Период за изпълнение:** Средносрочен.
  - **Други изисквания:** Обучение на служителите и налична инфраструктура за компостиране.

Енергийна ефективност и ВЕИ

От 2010 г. инсталациите за слънчева енергия са се увеличили с над 26% на годишна база, което ги прави един от най-бързо развиващите се възобновяеми енергийни източници в световен мащаб.

LED крушките са високоенергийно ефективни, като използват до 80% по-малко енергия от конвенционалните крушки с нажежаема жичка.

Как да подобрите и оптимизирате практиките за енергийна ефективност?

- **Мярка: Инсталиране на енергийно ефективно осветление, като например LED крушки и сензори за движение.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна.
  - **Разходи:** Средни (закупуване на осветителни тела, сензори)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Енергиен одит / оценка

- **Мярка: Инвестиции в енергийна ефективност, посредством заменяне на старото и морално остаряло оборудване и уреди с такива с по-висок енергиен клас.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна
  - **Разходи:** Ниски / Средни в зависимост от наличните уреди и специфичните нужди
  - **Период за изпълнение:** Краткосрочен.
  - **Други изисквания:** Енергиен одит / оценка

- **Мярка: Насърчаване на служителите да изключват осветлението и уредите, които не използват, за да намалят консумацията на енергия.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна
  - **Разходи:** Ниски (кампании за повишаване на осведомеността)
  - **Период за изпълнение:** Краткосрочен.
  - **Други изисквания:** Информираност на служителите

- **Мярка: Инсталиране на системи за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна / Трудна.
  - **Разходи:** Високи (Закупуване, доставка и монтаж на оборудването/системата)
  - **Период за изпълнение:** Дългосрочен.
  - **Други изисквания:** Предварителна оценка на нуждите, разрешителни.

Ресурсна ефективност

Над 375 милиона използвани тонер касети се озовават на сметищата всяка година, където разграждането им отнема стотици години, освобождавайки вредни химикали в околната среда. Рециклирането на една тонер касета може да спести до 3,4 литра петрол и да предотврати замърсяването на околната среда с вредни вещества.

Много от офис консумативите, като химикалки, маркери и папки, се произвеждат от пластмаса за еднократна употреба, което допринася за замърсяването с пластмаса и застрашава морските организми.

Как да оптимизирате практиките по отношение на ресурсната ефективност?

- **Мярка: Възприемане на подхода «намаляване, повторна употреба и рециклиране» за офис консумативи, като хартия, тонер касети и канцеларски материали.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски до средни (контейнери за рециклиране, кампании за повишаване на осведомеността)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Образование на служителите

- **Мярка: Приоритизиране и насърчаване двустранния печат и цифровото споделяне на документи, за да се намали използването на хартия.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна
  - **Разходи:** Ниски (кампания за повишаване на осведомеността)
  - **Период за изпълнение:** Краткосрочно
  - **Други изисквания:** Информираност на служителите.

- **Мярка: Приоритизиране на закупуването на екологични офис консумативи, включително такива, произведени от рециклирани материали.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски до средни (Осигуряване на договори за доставки)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Проучване на доставчиците и споразумения.

- **Мярка: Повторно използване / рециклиране / пълнене на употребените тонер касети.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски до средни (за рециклиране / зареждане на касетата)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Намиране на доставчици на подобна услуга.

- **Мярка: Прилагане на практики за намаляване на използването на хартия по време на събития.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски (създаване на електронни копия на материалите за участниците)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Няма

Устойчив транспорт

Средно един лек автомобил отделя около 4,6 метрични тона въглероден диоксид годишно. Консумацията на изкопаеми горива представлява приблизително 80% от глобалните емисии на парникови газове. В Европейския съюз автомобилният транспорт е отговорен за почти 73% от общите емисии на CO₂ от транспортния сектор.

Електрическите скутери не отделят въглеродни емисии и имат относително малко въздействие върху околната среда в сравнение с традиционните превозни средства.

Как да внедрим практики за устойчив транспорт?

- **Мярка: Насърчаване на алтернативни методи за придвижване до работното място (напр. ходене пеша, каране на велосипед, и др.), посредством въвеждането на различни стимули.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски / средни (закупуване на стойки за велосипеди, финансови стимули и бонуси)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Стимули за служителите и инфраструктура.

- **Мярка: Насърчаване използването на обществен транспорт от служителите чрез предоставянето на различни стимули.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски / средни (Закупуване на карти за обществен транспорт)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Споразумения с компании за обществен транспорт.

- **Мярка: Закупуване / наемане на електрически или хибридни автомобили за използване спрямо нуждите на организацията.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна / трудна
  - **Разходи:** Средни / Високи (Закупуване/лизинг на превозни средства)
  - **Период за изпълнение:** Средносрочен / дългосрочен.
  - **Други изисквания:** Избор на превозни средства и инфраструктура за зареждане

Работа от разстояние

Глобалното преминаване към дистанционна работа по време на пандемията COVID-19 доведе до значително намаляване на емисиите на парникови газове и замърсяването на въздуха. Свързаното с пандемията намаляване на броя на пътуванията до работното място и използването на енергия в офисите доведе до дневно намаляване на емисиите на CO₂ в световен мащаб с 16 милиона тона. Това показва, че работата от разстояние може да бъде ефективна мярка в борбата с изменението на климата и за подобряване на качеството на въздуха.

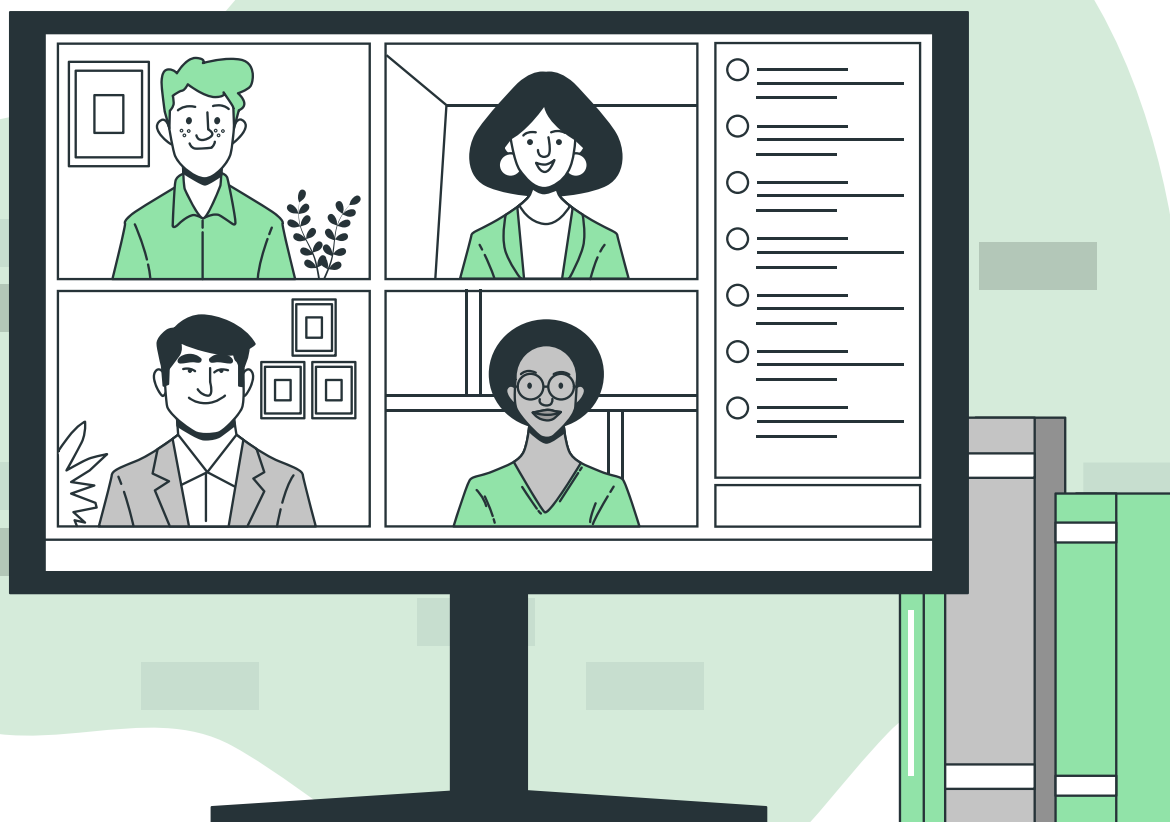
Как да подобрим практиките за работа от разстояние?

- **Мярка: Разработване на политики за дистанционна работа, която насърчава баланса между професионалния и личния живот и подчертава екологичните ползи от намаленото пътуване до работа и използването на енергия в офиса.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна
  - **Разходи:** Ниски / Средни (Разработване на политики)
  - **Период за изпълнение:** Средносрочен
  - **Други изисквания:** Създаване на политики и комуникация със служителите.

- **Мярка: Осигуряване на необходимите технологии и инструменти за ефективна работа от разстояние за служителите.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски / Средни (осигуряване на оборудване и софтуерни приложения)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен
  - **Други изисквания:** Закупуване на подходящи приложения и онлайн инструменти.

- **Мярка: Обновяване на наличното оборудване, за да включите сигурна и надеждна интернет връзка и инструменти за съвместна работа.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна / трудна
  - **Разходи:** Умерени до високи (обновяване на ИТ инфраструктурата)
  - **Период за изпълнение:** Средносрочен / дългосрочен.
  - **Други изисквания:** Опит в ИТ и инвестиции

Виртуални или хибридни срещи и събития

Виртуалните или хибридните срещи и събития значително намаляват въглеродния отпечатък, свързан с пътуването. Например, двучасова онлайн среща със 100 участници може да спести приблизително 2,4 тона емисии на CO₂ в сравнение с лична среща.

Как да подобрим практиките за провеждане на виртуални или хибридни срещи и събития?

- **Мярка: Възприемане на политики за провеждане на повече виртуални или хибридни събития пред физическите такива, когато е възможно, за да се сведат до минимум свързаните с пътуването въглеродни емисии.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски / средни (Закупуване на лицензи за инструменти за провеждането на виртуални срещи)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Актуализация в политиките и методологията за провеждане на събития

- **Мярка: Прилагане и приоритизиране на принципите на устойчивост при провеждането на хибридни събития, включително споделяне на електронни материали за участниците с цел намаляване употребата на хартия, поръчване на устойчива храна с прибори за многократна употреба и т.н.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски / средни
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Споразумения за устойчив кетъринг, подготовка на електронни копия на материалите за участниците в събития.

- **Мярка: Насърчаване на лекторите / модераторите и участниците в събития да споделят материали по електронен път, вместо да използват такива на хартия.**
  - **Трудност на изпълнение:** Лесна / средна
  - **Разходи:** Ниски / средни
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Споразумения за устойчив кетъринг, подготовка на електронни копия на материалите за участниците в събития.

- **Мярка: Използване на инструменти за анализ на ефективността на виртуални събития, за да измерват ангажираността на участниците и успеха на събитието, като сведете до минимум необходимостта от разпечатването и раздаването на анкети и печатни материали след събитието.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна
  - **Разходи:** Ниски / средни (софтуер/инструменти)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Опит в анализа на данни, софтуерна интеграция

Устойчива храна

Устойчивото снабдяване с храни, като например местните и биологични продукти, както и намалената консумация на месо, могат да допринесат за намаляване на емисиите на парникови газове и да намалят въглеродния отпечатък, свързан с транспортирането на храна на дълги разстояния.

Как да подобрим и променим практиките по организирането на изхранването?

- **Мярка: Осигуряване на храна от местни доставчици, с цел подкрепа на местната икономика и намаляване на въглеродния отпечатък от транспортирането на храната.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна
  - **Разходи:** Ниски до умерени (софтуер/инструменти)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Работа със специфични/проверени доставчици.

- **Мярка: Предлагана на варианти на вегетарианско меню по време на събития и срещи, за да насърчите устойчивия и здравословен избор на храна.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна
  - **Разходи:** Ниски до средни (закупуване на софтуер/инструменти)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Работа със специфични/проверени доставчици.

- **Мярка: Прилагане на стратегии за намаляване на хранителните отпадъци, като например програми за даряване на оставаща храна, за да се сведат до минимум хранителните отпадъци.**
  - **Трудност на изпълнение:** Средна
  - **Разходи:** Ниски до умерени (създаване на програмата)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Координация с хранителни банки или организации за дарения на храна.

- **Мярка: Избиране на биоразградими или компостируеми опаковъчни материали за храна за вкъщи и за събития в офиса, за да намалите пластмасовите отпадъци.**
  - **Трудност на изпълнение:** Умерена
  - **Разходи:** Ниски до средни (създаване на програмата)
  - **Период за изпълнение:** Кратък до средносрочен.
  - **Други изисквания:** Закупуване на опаковки и опаковъчни материали.

Пътеводител

за устойчиви методи и практики на работното място

Пълното съдържание на Ръководството е налично [ТУК](#).